

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Чорновол А.О.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Державного торговельно-економічного університету
м. Чернівці, Україна*

В умовах глобалізації, одним із ключових пріоритетів реалізації фінансової політики, як у світі, так і в Україні, є зменшення негативного впливу екзогенних та ендогенних факторів на економічне зростання та створення умов для розвитку фінансової системи [1]. Без стратегічної скоординованості органів державного управління в фінансовій сфері можуть суттєво загостритись ризики зниження її результативності. Успішність реалізації цього завдання безпосередньо залежить від адаптованості державної фінансової політики до соціально-економічних процесів, з урахуванням їх циклічності та динамічності. Зменшення асиметрій та диспропорцій у розвитку фінансової системи є важливим напрямком, який вимагає визначення пріоритетів її розвитку та формулювання концептуальних засад реформування. Якісний рівень функціонування фінансової системи становить фундаментальну основу для економічної диверсифікації [2].

В сучасних умовах соціально-економічного розвитку країн відбувається перегляд підходів до формування та впровадження державної політики в фінансовій сфері. Внаслідок пандемії та агресії РФ, потреба у підтримці бізнесу та вразливих верств населення підкреслила важливість розробки нових підходів до державної фінансової підтримки економічного розвитку. Це включає перегляд та пом'якшення загальноприйнятих фіскальних правил для забезпечення додаткових фінансових ресурсів. В країнах з розвинутою економікою обсяги державної підтримки в останні роки перевищили 4% ВВП, в той час як в країнах з перехідною економікою цей показник оцінюється на рівні до 3,5% ВВП. Це свідчить про помірні обсяги фіскального стимулювання в останніх країнах, що взаємодіє з високим рівнем витрат на обслуговування боргу та обмеженими можливостями залучення фінансових ресурсів.

Оптимізація джерел державних надходжень та напрямків державних витрат, а також підвищення їх результативності та ефективності, є пріоритетними завданнями формування фінансової політики. З огляду на обмеженість державних фінансових ресурсів, актуальні питання включають підвищення якості їх розподілу та протидію утворенню макроекономічних дисбалансів, які можуть впливати на виконання завдань державної фінансової політики. Нинішній моніторинг фіскальних ризиків в країнах з перехідною економікою охоплює обмежений спектр фінансових показників та не враховує розробку заходів для мінімізації цих ризиків [3].

Визначення пріоритетів розвитку фінансової системи повинно враховувати існуючі ризики, що мають визначальний вплив на її функціонування, та передбачати відповідні заходи, такі як мінімізація дисбалансів у системі публічних фінансів, запобігання зростанню боргового навантаження, удосконалення механізму адміністрування податків, реалізація збалансованої політики щодо державних витрат та забезпечення оптимального балансу між соціальними та капітальними витратами.

Важливим завданням є обґрунтування шляхів протидії фіскальним ризикам через впровадження системного планування бюджетного процесу та перегляд пріоритетів направлення державних фінансових ресурсів та підтримки. З метою зменшення впливу та уникнення ризиків державних витрат важливим є відновлення контрольованості та стратегічної орієнтації розвитку фінансового сектору. Актуальними стають завдання підвищення стійкості публічних фінансів, уникнення різкого збільшення фіскального навантаження та нарощування державного боргу, а також забезпечення достатньої державної підтримки громадянам, які цього потребують. З результатами оцінки показників розвитку фінансової системи України можна відзначити певний прогрес у забезпеченні економічно безпечного рівня дефіциту бюджету та державного боргу. Однак реалізація фінансової політики повинна спрямовуватися на етапне зниження дефіциту державного бюджету, зменшення державного та гарантованого державою боргу та зменшення витрат на його обслуговування. Значущим завданням є впровадження системного моніторингу для оцінки макроекономічних дисбалансів, що дозволить врахувати макроекономічні та фіскальні ризики та їх мінімізацію при формуванні та реалізації державної фінансової політики та створить єдину інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень у фінансовій сфері.

Важливо відзначити, що «Бюджетна декларація 2022–2024 рр.» визначає пріоритетні завдання, такі як нарощення доходної частини бюджету, зокрема за рахунок заходів щодо зменшення тіньового сектору

економіки та погашення податкового боргу. Також визначається створення умов для зростання експорту вітчизняних товарів, підвищення їх конкурентоспроможності, створення індустріальних парків з податковими стимулами та удосконалення механізму управління державним боргом. До завдань також входить перегляд джерел формування та напрямів використання спеціального фонду державного бюджету, підвищення рівня соціальних стандартів та удосконалення механізму перерозподілу бюджетних видатків [4].

Важливим завданням є розробка науково-обґрунтованих підходів щодо розвитку фінансової системи. Останніми роками на розвиток фінансової системи України впливали різноманітні негативні фактори, і тому стає актуальною необхідність впровадження системного моніторингу макроекономічних дисбалансів. Це сприятиме покращенню якості оцінювання макроекономічних та фіскальних ризиків, створенню єдиної інформаційної бази для ухвалення управлінських рішень та вироблення заходів щодо їх мінімізації.

Фінансова політика повинна спрямовуватися на етапне зниження дефіциту державного бюджету, зменшення державного та гарантованого державою боргу та його обслуговування. Механізм державного фінансового регулювання повинен сприяти збалансованому розвитку всіх компонентів фінансової системи, що мають модернізуватися відповідно до суспільних вимог. Важливими напрямками є формування середовища, яке стимулює залучення інвестицій у вітчизняну економіку.

Список використаних джерел:

1. Єпіфанов А., Макаренко М. Економіка і суспільство: до 75-річчя утворення Сум. обл. Суми : Мрія-1, 2015. 203 с.
2. Пасічник Ю.В. Методологічні основи формування видатків державного бюджету України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Економіка. 2020. № 17. С. 79–83.
3. Федосов В., Юхименко П. Інституціональне середовище та його вплив на формування і використання бюджетних ресурсів держави. *Ринок цінних паперів України*. 2018. № 1-2. С. 3–14.
4. Про бюджетну декларацію на 2022–2024 роки : Постанова Верховної Ради України від 15.07.2021 р. № 1652-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1652-20#Text>